

procedural legislation. In the work, a legal analysis of the possibilities and means of achieving the goal of their activity by the parties to the criminal proceedings was carried out.

Based on the overview of the goals and opportunities, the tasks that the parties face are defined in general terms. On the basis of such an analysis, the directions of the information and analytical work of the parties are determined. Such areas of information and analytical activity, in addition to obtaining evidence and finding their sources, are the search for information that will allow predicting the behavior of the competing party or persons who make decisions on the case, as well as accompanying circumstances that may affect the course of criminal proceedings. This information can be established by finding out the personal characteristics of the participants in the proceedings and decision-makers, their characteristic patterns of behavior, as well as recognizing intentions by secondary or accompanying signs.

The purpose of information and analytical work is to collect such data and information that allow solving specific current and prospective tasks and achieving the expected result. In this aspect, the prosecution has certain advantages, as it has the opportunity to use not only open data, but also other information that is restricted in access. Therefore, for a barrister, there is a greater need for the skills of searching and analyzing information, as well as recognizing the personal characteristics of a person and his intentions based on secondary or accompanying signs.

Keywords: *barrister, defense, information, criminal proceedings, prosecution, investigation.*

УДК 343.72

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-4-322-327

Наталя ПАВЛОВА ©

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ОБМАН: ЙОГО СУТНІСТЬ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ІЗ ШАХРАЙСТВОМ

У статті здійснено аналіз наукових поглядів щодо проблем запобігання та розслідування протиправних дій, пов'язаних із обманом (шахрайством), висвітлено нормативно-правові акти, в яких подано обман як спосіб вчинення кримінального правопорушення. Наведено випадки, коли законодавець, моделюючи схожі прояви суспільно небезпечної поведінки певних суб'єктів, під час конструювання правової норми в одних випадках використовує термін «обман» (ст. ст. 142–144, 149, 157, 161, 173, 192, 303, 409 КК України), а в інших – термін «шахрайство» (ст. ст. 190, 222, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 КК України).

Ключові слова: *обман, шахрайство, кримінальні правопорушення, вчинені шляхом шахрайства, спосіб вчинення злочину, розслідування.*

Постановка проблеми. Прискорений науково-технічний прогрес і комп'ютеризація глобального суспільства призвели до значних змін, які зумовлюють як позитивні, так і негативні наслідки, у тому числі й вчинення обманних дій у різних сферах [1, с. 142]. Проблеми запобігання та розслідування протиправних дій, пов'язаних із обманом (шахрайством), за різних часів привертала увагу вчених різних галузей знань. До того ж законодавець обман як спосіб вчинення злочину прямо передбачив у низці статей Особливої частини КК України. Це, зокрема, ст. 142–144, 149, п. 3 примітки до ст. 149, 157, 161, 173, 190, 192 КК України. Прояви обману передбачені й ст. 258-1, 303, п. 2 примітки до ст. 303, 409 КК України.

Постановою Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про злочини проти власності» від 06.11.2009 № 10 надається визначення обману. Проте, незважаючи на визначеність терміна «обман» Пленумом Верховного Суду України, маємо констатувати, що дотепер немає консенсусу в єдності поглядів щодо етимологічного та змістовного наповнення обману. До того ж, як ми вже зазначили, у Кримінальному кодексі як термін «обман», так і термін «шахрайство», в

© Н. Павлова, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1572-4648>

pavlova_natalia_vvv@ukr.net

основі якого міститься обман, зустрічається численну кількість разів. При цьому протиправні дії, вчинені шляхом шахрайства, згадуються не тільки у розділі VI «Кримінальні правопорушення проти власності», а й охоплюються іншими складами.

Виникає питання, чому законодавець, моделюючи схожі прояви суспільно небезпечної поведінки певних суб'єктів, під час конструювання правової норми в одних випадках використовує термін «обман» (ст. 142–144, 149, 157, 161, 173, 192, 303, 409 КК України), а в інших – термін «шахрайство» (ст. 190, 222, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410 КК України).

Названі чинники зумовлюють потребу в комплексному дослідженні етимології зазначених термінів.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми свідчить, що низка положень щодо розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом обману (шахрайства), досліджували вчені, як-от: В. Бахін, А. Волобуєв, Є. Дехтярьов, А. Іщенко, В. Журавель, С. Князєв, В. Кузьмічов, В. Лисенко, Є. Лук'янчиков, А. Микитчик, О. Мусієнко, Т. Пазинич, Д. Птушкін, В. Тіщенко, К. Чаплинський, С. Чернявський, В. Шепітько та ін. Вказані автори зробили чималий внесок як у теорію, так і в практику застосування положень з розслідування кримінальних правопорушень, вчинених шляхом обману (шахрайства). Однак низка положень потребує додаткової аргументації, особливо в частині уточнення етимологічного значення терміна «обман» та «шахрайство» та їх взаємозумовленості.

Мета статті: на підставі аналізу думок вчених та співставлення нормативно-правових актів розглянути етимологію терміна «обман» та «шахрайство», обґрунтувати необхідність уніфікації деяких складів, в основі яких міститься обман, який є синонімічний терміну «шахрайство».

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи шахрайство, в основі якого міститься обман, треба сказати, що законодавче закріплення терміна «шахрайство» є в ст. 190 КК, яким є заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману чи зловживання довірою [2]. Водночас у деяких підзаконних нормативних актах також згадується про вчинення кримінальних правопорушень шляхом шахрайства. Наприклад, у п. 21 Постанови Пленуму Верховної Ради України № 3 від 26.04.2002 р. «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» йдеться про заволодіння вказаними об'єктами шляхом шахрайства, що здійснюється за допомогою обману чи зловживання довірою [3]. У Постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів» також йдеться про відповідальність за заволодіння шляхом шахрайства наркотичними засобами, психотропними речовинами, їх аналогами, обладнанням, призначеним для виготовлення цих засобів, речовин та їх аналогів, а також прекурсорів [4]. Однак у науково-практичних коментарях до ст. 308, 312, 313, 320 КК України у випадках заволодіння шляхом шахрайства наркотичними засобами, психотропними речовинами, їх аналогами або прекурсорами тощо має місце відсилання до ст. 190 КК України. Науково-практичний коментар до ст. 357 КК України також відсилає до ст. 190 КК України у випадках заволодіння шляхом шахрайства документами, штампами, печатками [5]. Тобто йдеться про бланкетний характер норм у складі кримінальних правопорушень, вчинених шляхом шахрайства (обману).

Досліджуючи цю проблематику крізь призму низки нормативних актів, галузей знань та світоглядів, ми зробили висновок про багатоманіття трактувань «обману» та «шахрайства». Проте, як виявилось, законодавче закріплення терміна «шахрайство» наявне тільки в ст. 190 КК України. Інших же законодавчих трактувань терміна «шахрайство», при його використанні у КК України, немає (навіть у бланкетному варіанті). Водночас у Постановках Пленуму Верховної Ради України та в науково-практичних коментарях при юридичному тлумаченні конструкції норм, де описуються протиправні дії, вчинені шляхом шахрайства, пояснюється, що в основі таких дій завжди міститься обман.

У кримінальному праві надається чітке визначення обману, під яким розуміється повідомлення неправдивих відомостей (так званий активний обман) або замовчування певних відомостей, які повинні бути повідомлені винним (так званий пасивний обман), внаслідок чого потерпілий уводиться в оману [5]. Одночасно низка

вчених додає до змісту обману ще й додаткові критерії, що дозволяють більш глибоко оцінити його сутність.

Зокрема, М. Коржанський робить акцент на впевненості потерпілого про вигідність або обов'язковість передачі ним майна чи права на майно внаслідок введення його в оману [6, с. 268]. С. Романов додає, що обман – введення іншої особи в оману або підтримання вже наявної у неї помилки шляхом передачі інформації, що не відповідає дійсності або замовчування про факти, речі, явища тощо з метою схилити цю особу до певної поведінки [7, с. 3].

З погляду психології обман розглядається як конативний, поведінковий компонент неправди, тобто дія або вчинок, що полягає в передаванні неумисної та умисної неправди, а також напівправди [8]. При цьому напівправа розрахована на те, що особа зробить помилкові висновки. Повідомляючи інформацію, навмисно приховують деякі справжні факти, важливі для розуміння інформації загалом. Тобто в повідомленні чи групі повідомлень бракує елементу необхідної інформації, внаслідок чого формується помилкове уявлення про об'єкт [9, с. 84]. Шляхом обману можна впливати на свідомість потенційної жертви так, що остання починає сприймати запропоновані інструкції як власні думки [10, с. 207]. Цей прийом у психології називають «маніпулювання». Реалізація обману можлива завдяки маніпулюванню змістом, формою надання інформації, створенню штучного дефіциту часу в ухваленні рішення тощо [11, с. 31].

Внаслідок вивчення проблематики обману нами встановлено, що в юридичній літературі було зроблено чимало спроб об'єднати всі види шахрайського обману в групи.

Як показав аналіз судово-слідчої практики та опитування респондентів, обман дійсно може стосуватися різних аспектів. Зокрема, обман щодо подій, які мають юридичне значення, становить 12 % (наприклад, для підпису пред'являється договір купівлі-продажу автомобіля під виглядом довіреності, або пропонується нерухомість за підробленими документами, що підтверджують право власності тощо).

Нерідко буває обман щодо певних фактів, завдяки яким шахраї вводять потерпілого в оману (11 %).

Наприклад, 18 травня 2018 року обвинувачений ОСОБА_1 з корисливих мотивів, з метою незаконного збагачення за рахунок чужого майна, шляхом обману ОСОБА_2, зателефонував йому та повідомив недостовірну інформацію з приводу того, що у ОСОБА_2 можуть виникнути проблеми із законом, оскільки недоброчесні особи підкинули до службової квартири АДРЕСА_2, де проживає ОСОБА_2, наркотичні засоби та електронно-цифрову техніку, яка належить Державному підприємству «Центр організаційно-технічного забезпечення зони відчуження». Наступного дня обвинувачений ОСОБА_1, домовившись про зустріч із ОСОБА_2, діючи умисно, з корисливих мотивів, з метою заволодіння майном ОСОБА_2 шляхом обману, повідомив потерпілому про можливість за певну матеріальну винагороду вирішити його проблеми із законом за допомогою знайомого співробітника поліції. Зі свого боку, будучи введеним в оману, ОСОБА_2 на пропозицію ОСОБА_1 як винагороду віддав 8000 гривень та ключі від своєї службової квартири, щоб забрати звідти наркотичні засоби та начебто викрадену техніку [12].

У 16 % зустрічається обман щодо характеристик майна або якості наданих послуг (стану житла, його місця розташування, якості туристичних послуг, можливостей працевлаштування тощо).

Обман щодо своєї особи або особи інших (12 %). Прикладом може бути пропонування в онлайн режимі неіснуючих послуг та товарів сайтом-двійником; заволодіння майном, правом на майно або предметами спеціального призначення від імені особи, яка змінила свої анкетні дані; обман від імені фіктивної юридичної особи тощо.

Найчастіше (27 %) обман стосувався намірів особи (наприклад, обіцянка виконати зобов'язання без наміру їх виконувати).

У цьому розрізі Н. І. Панов наголошує, що обман у намірах або неправдиві обіцянки – часто використовується шахраями як окремо, так і в сукупності з іншими видами обману. Обман полягає тут в обіцянці обманщика виконати певні дії в майбутньому (заплатити гроші, повернути річ, повернути борг тощо). Насправді ж шахрай не збирається виконувати свою обіцянку та, отримуючи майно жертви, обертає його на власну користь. Обманюючи в намірах здійснити певну дію в майбутньому, обманщик вводить іншу особу в оману про свої дійсні наміри [13, с. 46].

У будь-якому разі винна особа, вчиняючи кримінальні правопорушення шляхом шахрайства (обману), ознаки яких містяться у ст. 142–144, 149, 157, 161, 173, 190, 222, 262, 289, 303, 308, 312, 313, 320, 357, 409 і 410 КК України, цілком повинна усвідомлювати: суспільну небезпечність самого діяння, тобто фактичну сторону діяння; об'єкт та предмет кримінального правопорушення, цінність матеріальних та інших благ, предметів спеціального призначення; факт обманного заволодіння майном, правом на майно чи предметами спеціального призначення; спосіб вчинення кримінального правопорушення, тобто той факт, що свідомо вводить потерпілого в оману шляхом обману чи зловживання довірою, а останній лише зовнішньо добровільно передає предмет кримінального правопорушення, тоді як фактично ця воля потерпілого є фіктивною [14].

У кожному з вказаних вище кримінальних правопорушень «обману притаманні індивідуальні риси, що багато в чому зумовлені характером об'єкта й предмета злочину, особливостями суспільно небезпечного діяння (дії чи бездіяльності). Водночас обман у всіх випадках має й загальні риси (ознаки), що властиві всім злочинам, які вчиняються цим способом. Встановлення таких загальних ознак і розробка на цьому підґрунті родового поняття обману має дуже важливе значення для з'ясування суті, змісту і обсягу обману в кожному конкретному випадку, а також для правильної кваліфікації злочинів, розмежування суміжних злочинів, відмежування злочинних діянь від незлочинних» [13, с. 36].

Зважаючи на це, варто погодитися з думками тих вчених, які наголошують на тому, що обман під час шахрайства (в контексті статті 190 КК України) відрізняється від будь-якого іншого обману тільки тим, що він використовується для заволодіння майном або набуття права на майно. Водночас в інших складах кримінальних правопорушень, вчинених шляхом шахрайства (обману), обманні дії застосовуються для заволодіння біоматеріалами людини, сексуальними, робітничими та іншими послугами, предметами спеціального призначення (зброєю, боеприпасами, наркотичними засобами тощо), документами, печатками та штампами тощо. Тобто йдеться про обманне заволодіння матеріальними об'єктами або обманне отримання послуг від однієї особи до іншої. Як виявилось, за тих самих характеристик, такі дії заявляються по-різному – як вчинені шляхом обману або вчинені шляхом шахрайства.

Висновки. Підсумовуючи наведене, варто зауважити, що дії, спрямовані на обманне заволодіння майном (правом на майно), іншими матеріальними об'єктами чи послугами від особи треба розглядати як такі, що вчинені шляхом шахрайства. Тобто ми акцентуємо на необхідності уніфікації деяких складів, в основі яких міститься обман, який є синонімічний терміну «шахрайство». Водночас склади, в яких не йдеться про обманне викрадення, вилучення майна (права на майно), матеріальних об'єктів чи послуг, не можуть бути вчинені шляхом шахрайства і не потребують змін чинної редакції. Йдеться про склади, де обман використовується для перешкоджання здійсненню виборчого права, порушення рівноправності громадян, ухилення від військової служби тощо.

Список використаних джерел

1. Fomenko Andrii, Melnychenko Andrii, Pavlova Natalia, Prozorov Andrii, Oleg Reznik. Features of the initial stage of investigating fraud with financial resources in cyberspace. Volume 10 – Issue 41 / May 2021. Web of Science: DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2021.41.05.14>. URL: <http://www.amazoniainvestiga.info>
2. Баулін Ю. В., Борисов В. І., Тютюгін В. І. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., допов. Харків : Право, 2013. Т. 2 : Особлива частина. 1040 с.
3. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 р. № 3. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>).
4. Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів : Постанова Пленуму Верховного суду України від 26.04.2002. № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>.
5. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за заг. ред. І. М. Копотуна. Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2022. 932 с.
6. Коржанський М. Й. Кваліфікація злочинів : навч. посібник. Київ : Атіка, 2002. 640 с.
7. Романов С. Ю. Обман як спосіб злочинної діяльності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Університет внутрішніх справ. Харків, 1998. 16 с.
8. Казміренко В. П. Брехня та обман як способи захисту інформації, що приховується. *Юридична психологія*. 2018. № 2(23). С. 20–29.

9. Яремчук Р. А. Психологічна сутність категорій «неправда» та «брехня» в межах інтерпретації результатів поліграфологічних досліджень. *Юридична психологія*. 2021. № 1 (28). С. 82–87.
10. Птушкін Д. А. Криміналістична характеристика особи, яка вчиняє шахрайства щодо об'єктів нерухомого майна громадян. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 1. С. 203–208.
11. Прудка Л. М. Психологічні особливості шахрайства в мережі Інтернет. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 2. 2018. С. 30–33.
12. Вирок іменем України Бородянського районного суду від 23 жовтня 2020 року № 366/148/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91002519>.
13. Панов Н. И. Квалификация преступлений, совершаемых путем обмана : учеб. пособие. Харьков : Юрид. ин-т, 1980. 88 с.
14. Мазур О. Відмежування шахрайства від цивільно-правових відносин (позика). URL : <https://tymp.com.ua/>.

Надійшла до редакції 05.10.2022

References

1. Fomenko Andrii, Melnychenko Andrii, Pavlova Natalia, Prozorov Andrii, Oleg Reznik. Features of the initial stage of investigating fraud with financial resources in cyberspace. Volume 10 – Issue 41 / May 2021. Web of Science: DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2021.41.05.14>. URL: <http://www.amazoniainvestiga.info>.
2. Baulin, Yu. V., Borysov, V. I., Tiutiuhin, V. I. (2013) Kryminalnyi kodeks Ukrainy. Naukovo-praktychnyi komentar [Criminal Code of Ukraine. Scientific and practical commentary] : u 2 t. / za zah. red. V. Ya. Tatsiia, V. P. Pshonky, V. I. Borysova, V. I. Tiutiuhina. 5-te vyd., dopov. Kharkiv : Pravo, T. 2 : Osoblyva chastyna. 1040 p. [in Ukr.].
3. Pro sudovu praktyku v spravakh pro vykradennia ta inshe nezakonne povodzhennia zi zbroieiu, boiovymy pryпасamy, vybukhovymy rehovynamy, vybukhovymy prystroiamy chy radioaktyvnymy materialamy [On judicial practice in cases of kidnapping and other illegal handling of weapons, ammunition, explosives, explosive devices or radioactive materials] : Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 26.04.2002. № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>. [in Ukr.].
4. Pro sudovu praktyku v spravakh pro zlochyny u sferi obihu narkotychnykh zasobiv, psykhotroynykh rehovyn, yikh analogiv abo prekursoriv [On judicial practice in cases of crimes in the sphere of trafficking in narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues or precursors] : Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 26.04.2002 № 4. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>. [in Ukr.].
5. Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy [Scientific and practical commentary on the Criminal Code of Ukraine] / za zah. red. I. M. Kopotun. Vydavnychiy dim «Profesional», 2022. 932 p. [in Ukr.].
6. Korzhanskyi M. Yo. (2002) Kvalifikatsiia zlochyniv [Classification of crimes] : navch. posibnyk. Kyiv : Atika, 640 p. [in Ukr.].
7. Romanov, S. Yu. (1998) Obman yak sposib zlochyynnoi diialnosti [Deception as a method of criminal activity] : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk : 12.00.08 / Universytet vnutrishnikh sprav. Kharkiv, 16 p. [in Ukr.].
8. Kazmirenko V. P. (2018) Brekhnia ta obman yak sposoby zakhystu informatsii, shcho prykhovuetsia [Lying and deception as ways of protecting hidden information]. *Yurydychna psykholohiya*. № 2(23), pp. 20–29. [in Ukr.].
9. Yaremchuk, R. A. (2021) Psykholohichna sutnist katehorii «nepravda» ta «brekhnia» v mezhakh interpretatsii rezultativ polihrafologichnykh doslidzhen [The psychological essence of the categories «false» and «lie» within the scope of interpreting the results of polygraph examinations]. *Yurydychna psykholohiya*. № 1 (28), pp. 82–87. [in Ukr.].
10. Ptushkin, D. A. (2018) ryminalistychna kharakterystyka osoby, yaka vchyniaie shakhraistva shchodo obiektiv nerukhomoho maina hromadian [Forensic characteristics of a person who commits fraud in relation to real estate objects of citizens]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. № 1, pp. 203–208. [in Ukr.].
11. Prudka, L. M. (2018) Psykholohichni osoblyvosti shakhraistva v merezhi Internet [Psychological features of fraud on the Internet]. *Pivdennoукраїнський правничий часопис*. № 2, pp. 30–33. [in Ukr.].
12. Vyrok imenem Ukrainy Borodianskoho raionnoho sudu vid 23 zhovtnia 2020 roku №366/148/19 [Verdict on behalf of Ukraine of the Borodyan District Court of October 23, 2020 No. 366/148/19]. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91002519>. [in Ukr.].
13. Panov N. I. (1980) Kvalifikatsiya prestupleniy, sovershaemyh putem obmana [Qualification of crimes committed by deception] : ucheb. posobiye. Kharkiv : Yurid. in-t, 88 p. [in Russ.].
14. Mazur O. Vidmezhuвання shakhraistva vid tsyvilno-pravovykh vidnosyn (pozyka) [Separation of fraud from civil legal relations (loan)]. URL: <https://tymp.com.ua/>. [in Ukr.].

ABSTRACT

Natalia Pavlova. Deception: its essence and relationship with fraud. The article emphasizes that the problems of prevention and investigation of illegal actions related to deception (fraud) at different times attracted the attention of scientists from different fields of knowledge. In addition, the legislator directly provided for deception as a method of committing a crime in a number of articles of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine.

It is emphasized that, despite the determination of the term «deceit» by the Plenum of the Supreme Court of Ukraine, there is still no consensus in the unity of views regarding the etymological and substantive content of deception. In addition, both the term «deceit» and the term «fraud», which is based on deception, appear numerous times in the Criminal Code. At the same time, illegal actions committed by fraud are mentioned not only in Chapter VI «Criminal offenses against property», but are also covered by other clauses. The question of why the legislator, simulating similar manifestations of socially dangerous behavior of certain subjects, when constructing a legal norm, in some cases uses the term «deceit» and in others – the term «fraud» is investigated.

It is noted that actions aimed at fraudulently acquiring property (property rights), other material objects or services from a person should be considered as committed by fraud. Emphasis is placed on the need to unify some phrases that are based on deception, which is synonymous with the term «fraud». At the same time, compositions that do not deal with fraudulent theft, seizure of property (property rights), material objects or services cannot be committed by fraud and do not require changes to the current version. We are talking about warehouses where deception is used to prevent the exercise of the right to vote, to violate the equality of citizens, to avoid military service, etc.

Keywords: *deception, fraud, criminal offenses committed by fraud, method of committing the crime, investigation.*

УДК 343.231

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-4-327-333

**Віталій
ТЕЛІЙЧУК©**
кандидат
юридичних наук,
старший науковий
співробітник,
доцент
(Дніпропетровський
державний
університет
внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна)

**Павло
СТЕПАНОВ©**
кандидат
юридичних наук,
доцент
(ПВНЗ
«Кропивницький
інститут
державного та
муніципального
управління»,
м. Кропивницький,
Україна)

ЩОДО ПИТАННЯ НАУКОВОЇ РОЗРОБЛЕНОСТІ ПРОБЛЕМ ПРОТИДІЇ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКИМ ЗЛОЧИНАМ

Розглянуто питання наукової розробленості проблем протидії оперативних підрозділів кримінальної поліції корисливо-насильницьким злочинам та основні напрями їх наукових досліджень. У статті виконано аналіз основних положень сучасних наукових розробок у галузях кримінального права, кримінології, криміналістики, теорії оперативно-розшукової діяльності. За результатами дослідження констатовано, що, незважаючи на значний науковий внесок вчених, сьогодні є питання, які вимагають термінового вивчення та окреслення можливих шляхів їх удосконалення. Вказано особисте ставлення до означених проблем та пропонувано якісно нові підходи до визначення перспективних напрямів протидії корисливо-насильницьким злочинам.

Ключові слова: *злочинність, корисливо-насильницькі злочини, оперативно-розшукова діяльність, кримінальна поліція, нормативно-правове регулювання, протидія злочинам.*

© В. Телійчук, 2022
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0372-6515>
Vikol_grigor@ukr.net

© П. Степанов, 2022
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1535-056X>
pavel-stepanov-1979@mail.ru